

Schweiz tar över

Schweiz har gått med i FN och satsar på att aggressivt locka till sig andra länders företag. **ABB**, **Nobel Biocare** och **EF** har redan flyttat till det lilla alplandet. 10 000 svenskar likaså. Välkommen till Sveriges sydligaste landskap!

TEXT: ERIK BERGIN erik.bergin@kontinent.se, CHRISTOFER FAGER chris@kontinent.se FOTO: MAGNUS LAUPA lupa@kontinent.se

1987 FÖRSVANN ASEA – en av Sveriges stoltaste industriklenoder – till Schweiz. Ingen fara, lugnade Aseachefen **Percy Barnevik**, som följde med flytlasset till Zürich. Visst är bolaget inte formellt svenskt längre, men det svenska inflytandet finns kvar, löd budskapet.

Vi vet vad som hände. Sedan dess har Percy Barnevik och två av hans svenska efterträdare tvingats lämna **ABB** under förnedrande former. I dag styrs bolaget av en tysk vd.

Bakom utrensningen låg finansmannen **Martin Ebner**. Han hade tidigare köpt ut det anrika gasbolaget **AGA** från Sverige. Och nu nöjde han sig inte med **ABB**. Från huvudkontoret i Zürich attackerade han den innersta kärnan i svenskt näringsliv – Wallenbergssfären. Genom att köpa stora poster i deras maktbolag Investor krävde Martin Ebner inflytande.

Inte nog med det. Senare under 2002 fylldes åter affärstidningarna av rubriker om Schweiz. **Nobel Biocare**, ett lovande bioteknikföretag i Göteborg, flyttade sitt juridiska säte till alplandet. Kunde det ha något samband med att den nya vd:n **Heliane Canepa** är bördig därifrån?

Bara några veckor hann gå, sedan var landet på tapeten igen. Då framkom det att stiftelserna efter den avlidne superentreprenören **Jan Stenbeck** delvis kontrolleras från Schweiz.

Den konspiratoriskt lagde börjar ana ett mönster. Vad vill de folkomröstningstokiga människorna egentligen? Har de gett upp chokladen, gökuren och ljusskygga bankaffärerna för att ta över svensk industri?

Konspiration eller inte – de schweiziska framstötarna

är åtminstone ingen slump. Landets maktelit har bestämt att landet ska omfamna världen. Nyligen gick Schweiz med i FN och ett särskilt organ är skapat för att tvätta bort bilden av det gamla. En av dessa marknadsförare är **Benita Funke** på schweiziska ambassaden i Stockholm.

– Man vill väl fräscha upp bilden helt enkelt. De gamla sektorerna tuffar på, det är väl snarare så att när det gäller landets image hittills, så har den haft drag av konservativt högmod och en banksektor som på olika sätt skulle skydda svarta pengar. Det vill man komma bort ifrån, säger hon.

Vad ska ni lyfta fram i stället?

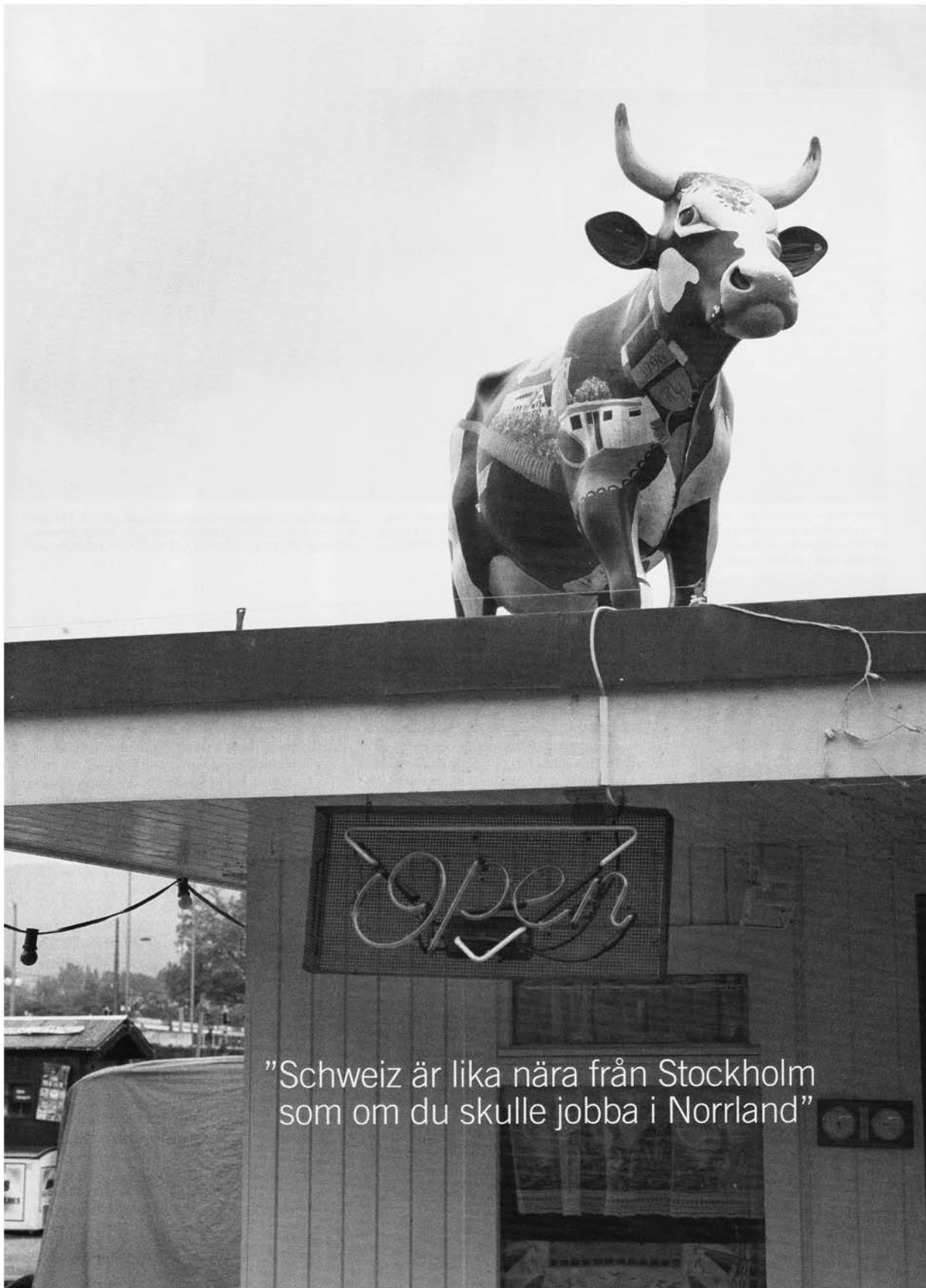
– Rent allmänt vill Schweiz lyfta fram mångsidigheten, konst, arkitektur och kultur. Vi vill visa nyskapande till skillnad från den klassiska bilden av landet.

Förståeligt nog nämner hon ingenting om någon kampanj för att locka till sig svensk industri. Men att lockelsen finns, det vet **Cecilia Leideman Bäck** på **Exportrådets** kontor i Zürich. Varje vecka kontaktas hon av svenska företag som vill etablera sig i landet.

– En viktig anledning är lägre skatter och banksekretess, men det finns andra skäl också. Det var ett företag som tillverkade ett medicinskt test för tandvården, som ska flytta ner sitt labb hit. Det beror på att testet betalas av patienternas sjukförsäkringar i Schweiz, säger Cecilia Leideman Bäck.

En bra testmarknad

Ofta får företagen hjälp av **Urs Kammermann**, bolagsjurist på advokatbyrån **Kammermann & Fluri** i Zürich. ►

”Schweiz är lika nära från Stockholm
som om du skulle jobba i Norrland”

Mammaledig. Jenny Mattila med maken Marc Bohner i deras hem utanför Zürich. Mot alla odds lyckades Jenny tjäla till sig en mammaledighet. Det är inget vanligt fenomen i Schweiz.

- Maria Eklund, operationssköterska på Unispital i Zürich. På fritiden är hon engagerad i Nordiska roddföreningen. "Du behöver inte vara roddare för att vara med, det räcker att du gillar fest och gemenskap".

- Dubbla medborgarskap. Jan och Maud Larsson kom till Schweiz under tidigt 70-tal. De blev kvar och förlovarde sitt svenska medborgarskap 1986. Idag har de dubbla medborgarskap och driver Hi Tech Center, den näst största teknikparken i landet.

"Det är inte bara äldre kvinnor som tycker att en förvärvsarbetande kvinna är en dålig mamma"

► Han talar utmärkt svenska, efter äktenskap och forskning relaterade till Sverige.

- Går du tillbaka 25 år skulle många svenska företag ha dotterbolag i Schweiz. Vårt land ansågs vara en bra testmarknad. Sedan, på det glada 80-talet, kom de svenska finansbolagen till Schweiz. Men de flesta försvann. Det som hänt de senaste åren är att många holdingbolag har etablerats. Jag har själv hjälpt några svenska företag.

- Det är också vanligt att storföretagens interna finansbolag, den så kallade treasury, finns här. Det beror bland annat på att man vill ligga nära de schweiziska bankerna, säger Urs Kammermann.

I företagsflytten kölvattnen kommer privatpersonerna. Svenska ambassaden uppskattar att över 10 000 svenskar numera har sin hemvist bland de snöklädda topparna. Det finns en svensk kyrka, en skola, en kvinnoorganisation, en kör, ett svenskt studieförbund och en nordisk roddarklubb.

Inte alla är anställda av svenska företag. I den södra, franska delen av landet bor de förmögna som dragit sig tillbaka. Mest känd är **Ingvar Kamprad**, **Ikeas** grundare.

I området kring Zürich, med tyska som språk, arbetar man. Där äker svenskar på egen hand för att söka lyckan. Bland annat finns runt 20 svenska handikrävs i landet.

Göteborgsbornen **Jan Larsson** kom till Schweiz direkt efter tandläkareexamen. Laga hål är fortfarande hans bissyssa, men sedan tolv år tillbaka gör Jan framförallt skal för titeln som direktör för **Hi Tech Center**, landets näst största teknikpark. Ett par svenska företag finns bland hyresgästerna.

- Schweiz liknar Sverige på många sätt. Dessutom ligger det mitt i Europa. Det är faktiskt lika nära från Stockholm som om du skulle jobba i Norrland. En och en halv timme på flyget, sedan är du framme, säger han.

Vilka svenska bolag kommer till Schweiz?

- De flesta finns här redan. En del nya småföretag visar intresse för att sätta upp försäljningskontor. Ett stort möbelföretag är just i begrepp att flytta försäljningsorganisationen från Sverige. Inte direkt av skatteskal, utan för att slippa den svenska byråkratin och för att ha nära till Europa där marknaderna finns. De tycker att de reser för mycket i ledningen, säger Jan Larsson.

Dubbla medborgarskap

Det var inte meningen att Jan och hustrun **Maud Larsson** skulle stanna i Schweiz. Men de trivdes och stannade. I dag bor de i en klassisk vit tegelvilla på de gröna sluttningarna mot Bodensjön. Makarna blev så fösta vid landet att de sa upp sitt svenska medborgarskap 1986. Nu, när det är tillåtet att ha dubbla, har Larssons fått tillbaka sina svenska medborgarskap.

Hur känns det att ha blivit svensk på nytt?

- För mig var det inte så svårt. Man fick en ny identitet som europé. Dessutom har våra barn växt upp här. Den äldsta är visserligen född i Göteborg, men var bara en månad när vi återvände till Schweiz, säger Maud Larsson.

Vad gjorde er så förälskade i Schweiz?

- Vi tyckte att det stämde med politik, sättet att arbeta, ordning och reda. Det var lätt att starta företag. Det kän-

des viktigt. Det var lätt att ta sig Alperna, lätt att ta sig till Italien. Vi har fått många vänner.

Jan Larsson fyller i:

- Det är ordning och reda. Skolor som fungerar. Sjukvård som fungerar. I Sverige har alla krav på samhället, men inga krav på invånarna. Här är det tvärtom. Man ställer krav på individen. Klart också att skattesystemet är enklare här, säger han.

Hur låg är skatten egentligen?

- Ta den kommun vi bor i, här har vi en skatt på cirka 20 procent på en bruttoinkomst på runt 600 000 kronor. Men vi har högre barnbidrag än i Sverige och gratis bibliotek och annan service som fria skolor. Hur går det ihop? Byråkratin hushåller väldigt effektivt med skattemedlen. Varje skatteinlösnings måste man ha folkomröstning om. I vår stad säger man nästan alltid nej till höjningar. Politikerna klarar ändå att ge den bästa servicen.

Vilket är landets framgångsrecept?

- Schweiz största inkomst i dag är från den arbetande befolkningen. Företagen ska skonas. De ska skapa arbetstillfällen och resurser för dåliga tider, säger Jan Larsson.

Men det finns detaljer i den schweiziska modellen som får svenskar att känna hemlängtan. Mammaledigheten, till exempel. För några år sedan fick landets kvinnor rösta om de ville ha föräldrapenning för att kunna vara borta fyra månader från jobbet under barnets första år. Det blev nej. Kvinnorna ville vara hemmafruar istället.

- Jag tror inte att det bara är äldre kvinnor som tycker

att en förvärvsarbetande kvinna är en dålig mamma utan kvinnor i allmänhet, säger **Jenny Mattila**.

Den 33-åriga svenskan har just själv blivit mamma. Hon går hemma med dottern Sophie, tre veckor. I lägenheten i staden Aarau som ligger fem mil väster om Zürich. Jenny hade tur. Hon har en förstärkt chef som gav henne ett halvår hemma, varav två månader är obetalda.

Dock - vem vet vad opinionen tycker om några år. Schweiz öppnar sig snabbt mot omvärlden. Andelen utländska medborgare är bland de högsta i Europa. Ny influensor sköljer in.

Men det finns motkrafter.

Klocktillverkaren Rolex kämpar mot billiga kopior världen över. Därför har företaget allt att vinna på att restaurera känslan av noggrant hantverk och en pompös, inte så lite borgerlig känsla där framgång, tradition och värdig underdanighet regerar.

Så flashar också orden "GREAT MEN, GREAT MOUNTS, AND GREAT MOMENTS" - "Stora män, stora erövringar och stora ögonblick" - fram i versaler på Rolex hemsida, framför bilden av en flyende springare och till tonerna av klassiska stråkar.

Här säljer man tradition, inte klockor.

Choklad, exklusiva klockor och sträng banksäkerhets - allt detta finns kvar i Schweiz. Men makten vill öppna landet för nya möjligheter.

Berita Fyris berita.fyris@hi-tech-center.ch
Jan Larsson jan.larsson@hi-tech-center.ch
Urs Kammermann kammermann@unil.ch
Daria Lindman daria.lindman@swissair.ch

